

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Навчально-науковий інститут педагогіки
Кафедра професійно-педагогічної, спеціальної освіти,
андрагогіки та управління

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ**

для підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти

галузь знань	07 Управління та адміністрування
спеціальність	073 Менеджмент
освітньо-професійні програми	Управління навчальним закладом Управління закладом освіти

*Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол № 4 від 25 березня 2022 року)*

Рецензенти:

Інеса НОВИЦЬКА – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Броніслава РЕНЬКАС – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-методичної роботи Комунального закладу «Житомирський ОППО» Житомирської обласної ради;

Оксана КОВАЛЮК – кандидат педагогічних наук, соціальний педагог Бердичівського загальноосвітнього НВК № 4.

Методичні рекомендації щодо організації проведення науково-дослідницької роботи майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 «Менеджмент», освітньо-професійних програм «Управління навчальним закладом» та «Управління закладом освіти». / Укладач: Сергій Гавриловський. – Житомир: Видавництво ЖДУ імені Івана Франка, 2022. – 32 с.

Методичні рекомендації містять організаційні та методичні прийоми щодо процесу науково-дослідницької роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Методичні рекомендації допоможуть здобувачам вищої освіти узагальнити і закріпити знання та презентувати результати своєї науково-дослідницької роботи.

Методичні рекомендації щодо організації проведення науково-дослідницької роботи майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури розроблено для використання здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 «Менеджмент», освітньо-професійних програм «Управління навчальним закладом» та «Управління закладом освіти».

ЗМІСТ

Вступ	4
Науково-дослідницька діяльність у теоретичному та методичному вимірах ..	5
Організація проведення науково-дослідницької роботи майбутніх керівників закладів освіти і методика щодо її проведення	12
Змістовий модуль I. Основні етапи організації проведення науково-дослідницької роботи майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури	13
1. Підготовчий етап роботи над науково-дослідницькою роботою.	13
2. Опрацювання змістових ліній науково-дослідницької роботи.....	14
3. Завершальний етап науково-дослідницької роботи.....	14
Практичне заняття № 1. Основні етапи організації науково-дослідницької роботи.	18
Змістовий модуль II. Основні види науково-дослідницької діяльності майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури	19
1. Основні форми наукового викладу матеріалу	19
2. Аналітико-синтетичне згортання інформації як основний різновид дослідницьких умінь здобувачів вищої освіти у процесі написання реферату	22
3. Підготовка дослідницької роботи як завершального етапу вищої освіти та кваліфікаційного дослідження	23
Практичне заняття № 1. Основні види науково-дослідницької діяльності.....	26
Практичне заняття № 2. Основні види науково-дослідницької діяльності.....	27
Самостійна робота. Організація власного наукового дослідження	27
Висновки	28
Питання для самоконтролю.....	29
Список використаних джерел.....	30

ВСТУП

Професійні обов'язки керівника закладу освіти охоплюють низку проблем різноманітного рівня та ступеня значущості, складності та оперативності вирішення, тому результативність його діяльності закладається саме в закладі вищої освіти, де крім професійної компетентності, що проявляється не тільки в знанні управлінських, педагогічних, комунікаційних процесів, але й високому рівні сформованості дослідницької компетентності, яка поєднує аналітичні здібності, вміння формувати й діагностувати науково-дослідницьку складову педагогічного колективу, усіх суб'єктів освітнього процесу.

Проблема організації науково-дослідницької роботи, в процесі якої майбутній керівник оволодіває теоретичними, практичними й методичними знаннями, що підкріплюються безпосередньою участю в організації, проведенні, оформленні наукових результатів власного наукового дослідження, результати якого публікуються у наукових виданнях, розміщуються в репозитаріях університетів, в наукометричних базах даних. Всі ці знання, вміння і навички необхідні як майбутньому науковцю, викладачу вищої школи, так і майбутньому менеджеріві освіти.

Враховуючи той факт, що питання методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури не має системного відображення в наукових працях, науково-методичних посібниках, автором розроблених методичних рекомендацій зроблено спробу презентувати методику організації проведення науково-дослідницької роботи майбутніх керівників закладів освіти, зорієнтувати здобувачів вищої освіти педагогічного спрямування на ознайомлення з розробленими методичними рекомендаціями.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ТЕОРЕТИЧНОМУ ТА МЕТОДИЧНОМУ ВИМІРАХ

Науково-дослідницька робота здобувачів вищої освіти є одним з найважливіших етапів їхньої підготовки, яка, забезпечуючи тісний взаємозв'язок теоретичного навчання й пошукової діяльності майбутніх керівників закладів освіти, планується викладачами, науковими керівниками відповідно до тематики наукових досліджень випускових кафедр, що свідчить про актуальність й професійну значущість формування науково-дослідницької компетентності фахівців в освітньому процесі нової української школи.

Вивчення проблеми професійної підготовки майбутніх керівників закладів освіти передбачає визначення методичного поля педагогічного дослідження, яке, зважаючи на тематично і змістовно багаторівневий та багатоаспектний характер, розробляється в комплексному застосуванні термінологічних, науково-освітніх, професійно-орієнтованих технологій, що мають всеохоплюючий інтегративний характер.

У преамбулі Закону України «Про освіту» зазначено, що «метою освіти є ... виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [27].

На стратегічну роль науково-дослідницької діяльності, яка здійснюється в закладах вищої освіти, вказують нормативно-правові акти і документи:

- Закон України «Про вищу освіту» [24];
- Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [26];
- Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації» [36];
- Концепція розвитку педагогічної освіти [25].

Враховуючи особливості змісту професійної підготовки майбутніх керівників закладів освіти, що визначаються відповідними стандартами вищої освіти, передбачає, окрім психолого-педагогічної, інформаційно-комунікаційної, соціально-гуманітарної підготовки, методично сформовану здатність реалізовувати свій потенційний науковий, організаційний потенціал.

Для усвідомлення і осмислення науково-методичного забезпечення процесу фахової підготовки майбутнього керівника закладу освіти, слід окреслити і встановити чіткі межі та смислові відтінки застосування основних понять, термінів, що окреслюють та визначають тезаурусний блок нашої роботи та характеризують основні складові, структуру, методичні аспекти професійної підготовки майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури, а саме: вища освіта, магістр, науково-дослідницька діяльність, освітньо-професійна й освітньо-наукова компоненти.

Так, у Законі України «Про вищу освіту» поняття вища освіта визначається як сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладах вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією [24].

У розділі II означеного Закону визначено, що «магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми – 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків». Логічно продовжуючи визначення освітньо-професійної та освітньо-наукової компонент освітньої програми, в цьому ж розділі Закону зазначається, що освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма це – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах

спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, визначає кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти [24].

Диференціювання зазначених понять дасть змогу уможливити продовжувати розмежовувати відповідну мотиваційну, стимулюючу та адаптивну компоненти науково-методичної діяльності здобувачів вищої освіти, що дозволять комплексно підійти до вивчення майбутньої діяльності керівника закладу освіти [19].

Науково-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти розглядається нами в руслі визначення складових, насамперед, пошуку відповіді на творчу, дослідницьку задачу із заздалегідь невідомим рішенням і з визначенням послідовності реалізації завдань на етапах:

- постановки проблеми;
- вивчення теоретичних аспектів досліджуваної проблематики;
- релевантності методики дослідження і практичного оволодіння нею;
- виявлення необхідних відомостей, аналітико-синтетичного опрацювання, узагальнення;
- власних умовиводів [33].

Майбутня професійна діяльність здобувачів вищої освіти реалізується через рольові та проєктні методики моделювання педагогічних ситуацій, що формують методичні вміння і стимулюють до самоаналізу та професійного самовдосконалення.

Науково-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти у закладах вищої освіти буде більш досконалим на основі використання організаційно-діяльнісних ігор, тренінгів, виконання практико-орієнтованих завдань); інтерактивних мультимедійних засобів, які забезпечують самостійну роботу здобувачів вищої освіти; педагогічного супроводу, що передбачає підтримку професійного становлення та розвитку особистості [6].

Розглядаючи теоретичні та методичні засади модернізації професійної підготовки майбутніх керівників в умовах магістратури, В. Кравченко пріоритетом вбачає оновлення її цілей та змісту, переорієнтацію форм і методів організації на засадах гуманістичної людино-центричної парадигми з опертям на національні освітні традиції та позитивний зарубіжний досвід, який може бути адаптований до українського менталітету, сучасних вимог суспільства й особистісних потреб здобувачів вищої освіти. Учений переконує, що сучасний викладач має володіти високим рівнем професійної компетентності та фахової культури; психологією спілкування, хоча б однією іноземною мовою; бути комунікабельним, мобільним, ерудованим, доброзичливим, ввічливим тощо [11].

У контексті професіоналізму підготовки фахівців вищої школи, як стверджує Л. Хоружа, прогрес їхнього розвитку залежить від варіативного та інваріантного в діяльності майбутнього фахівця-управлінця. Варіативність потребує самовдосконалення, постійного пошуку нових освітніх технологій, використання ресурсного забезпечення: науково-методичного, інформаційного. Інваріантність як фундамент варіативності в діяльності майбутнього фахівця-управлінця передбачає визнання ним загальнолюдських цінностей, принципів і норм академічної етики, творчості і відповідальності, потреби в саморозвитку, що загалом уможливорює становлення поведінкових, особистісних і когнітивних якостей педагога, ефективну його самореалізацію в професійній діяльності [34]. Акцентуючи увагу на інваріантній та варіативній складовій знаного фахівця у сфері методичної підготовки майбутніх педагогів, слід зазначити, що ці складові є значимими компонентами методичного забезпечення процесу професійного вдосконалення майбутніх керівників закладів освіти.

Основними вимогами до керівника закладу освіти є його фундаментальна підготовка, високий організаційний і методичний рівень проведення лекцій і семінарських (практичних) занять, інноваційне педагогічне мислення, загальна культура, моральні цінності й гуманістична спрямованість діяльності [17].

Останнім часом у наукових джерелах вчені стверджують, що поняття «організація» можна використовувати лише як «питання, переважно управлінського

характеру, яке розв'язується шляхом взаємодії, впливу і контролю за рівнем виконання певних завдань, рішень» [29]. У нашому дослідженні поняття «організація» розуміється в контексті усвідомлення способів побудови певної системи, підсистеми і «організація» – в розумінні процесу послідовного упорядкування здійснення певних дій, форм їхньої реалізації, оскільки вагомим аргументом для підтвердження цього положення є теза про те, що організаційні аспекти науково-дослідницької роботи майбутнього керівника формуються через систему застосування різнопланових технологій в майбутній професійній діяльності.

Здійснення системи науково-дослідницької діяльності в закладах вищої освіти України, окрім особливостей, характерних для профілю та галузевого спрямування закладів вищої освіти, має спільні властивості.

Так, за Г. Цехмістеровою, науково-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти здійснюється за наступними напрямками [35]:

– науково-дослідницька робота, що є складовою освітнього процесу і обов'язкова для всіх здобувачів вищої освіти (написання рефератів, підготовка до семінарських занять, підготовка і захист курсових, дипломних робіт, виконання завдань дослідницького характеру в період виробничої практики на замовлення підприємств);

– науково-дослідницька робота здобувачів вищої освіти в позаосвітнім процесі. Нею передбачається:

- участь у наукових гуртках, виконанні наукових робіт у межах творчої співпраці кафедр, факультетів/інститутів, інших структур;

- робота в студентських інформаційно-аналітичних, освітніх закладах;

- рекламна діяльність;

- написання тез наукових доповідей, публікацій.

Здобувачі вищої освіти у курсових роботах із загальнотеоретичних та спеціальних дисциплін використовують елементи наукових досліджень у формі наукового пошуку, готують огляд літератури і розробляють пропозиції, що містять елементи новизни з теми роботи; узагальнюють передовий практичний досвід, застосовують економіко-математичні методи, комп'ютерну та організаційну техніку,

інформаційні технології. Проблеми наукового пошуку відображені у курсових роботах здобувачів вищої освіти, мають знайти своє продовження у дипломній роботі, а також бути частиною наукової тематики відповідної кафедри (рис. 1).

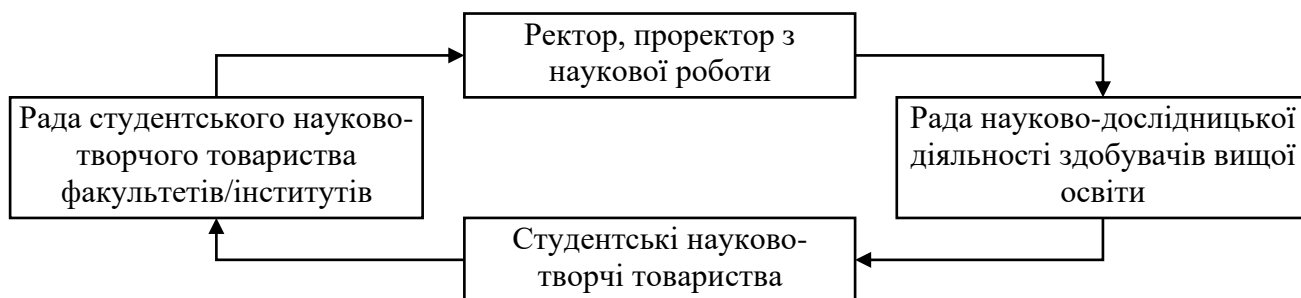


Рис. 1. Організаційна структура науково-дослідницької діяльності в закладі вищої освіти

Як підкреслює В. Прошкін, «основними функціями органів, посадових осіб і структурних підрозділів закладу вищої освіти, що несуть відповідальність за науково-дослідницьку роботу здобувачів вищої освіти, можна вважати такі:

- методичне й організаційне керівництво науково-дослідницькою роботою;
- підготовка, проведення, координація різних заходів, що здійснюються на всіх рівнях системи науково-дослідницької роботи, облік й аналіз її результатів;
- вивчення, узагальнення та упровадження вітчизняного й зарубіжного досвіду, його творчий розвиток у діяльності закладу вищої освіти.

Аналіз діяльності провідних закладів вищої освіти України дає підставу стверджувати, що найбільш поширеними в практиці вищої школи є проблемні наукові групи, гуртки при кафедрах або наукових структурних підрозділах закладів вищої освіти [28].

Питання організації науково-дослідницької діяльності у закладі вищої освіти в контексті зближення й інтеграційного поступу вітчизняної освіти, зокрема, в дослідженні компонентної структури дослідницьких умінь, взаємозв'язку дослідницької діяльності з науковими здібностями, встановленні класифікації наукових шкіл, що визначають основні напрями роботи студентських товариств висвітлено в публікаціях О. Антонової [1], Н. Архипової [2], О. Борисової [4], П. Довбні [7]; визначення способів активізації наукової діяльності, зокрема, диференціація видів науково-дослідницької роботи, етапи науково-дослідницької

діяльності здобувачів вищої освіти розглянуто О. Зеленько [9], Т. Койчевою [10], Ю. Лавриш [14], Л. Николаєвою [20]; педагогічний супровід науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти в інформаційно-освітньому середовищі в контексті оновлення програм кафедр і методичного забезпечення педагогічного супроводу цього процесу проаналізовано Л. Панченко [22], З. Пащенко [23] та ін.

Узагальнюючи результати наукових розвідок, що стосуються виявлення перспективних напрямів формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців, які працюватимуть в системі відносин «людина – людина», що характерно для підготовки майбутніх учителів, викладачів закладів освіти різного рівня, можемо констатувати, що розроблення відповідного науково-методичного забезпечення визнається стрижневим напрямом і ключовою компетенцією майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури [8, 12, 20, 32].

За результатами досліджень вітчизняних науковців, в системі удосконалення дослідницької компетентності викладачів закладів вищої освіти, якості наукових досліджень та керівництва науково-дослідницькою діяльністю здобувачів вищої освіти, необхідно розробляти та впроваджувати програми підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти, що стало предметом наукової уваги Л. Козак, С. Сисоєвої [21].

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ І МЕТОДИКА ЩОДО ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ

Враховуючи вищезазначені чинники та необхідність обґрунтувати вибір науково-методичної проблеми, яку ми формулюємо як розроблення методичних рекомендацій щодо організації проведення науково-дослідницької діяльності майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури, нами сформовано наступні завдання, які знайдуть своє вирішення в послідовності розглядуваних питань:

1. Забезпечити засвоєння та розуміння основних понять науково-дослідницької діяльності.
2. Сформувати теоретичне та практичне володіння діагностичним методом до організації науково-дослідницької діяльності.
3. Удосконалювати вміння організації процесу науково-дослідницької діяльності.

Для досягнення поставлених завдань нами визначено види навчальних занять в навчальному процесі, що презентовано в змістових модулях «Основні етапи організації проведення науково-дослідницької роботи майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури» і «Основні види науково-дослідницької діяльності майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури».

Обсяг і характер поставлених завдань реалізовуватимуться в межах тематики наступних модулів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.
ОСНОВНІ ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ
ОСВІТИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Теоретичний блок	
1.	Підготовчий етап роботи над науково-дослідницькою роботою
2.	Опрацювання змістових ліній науково-дослідницької роботи
3.	Завершальний етап науково-дослідницької роботи
Практичний блок	
1.	Практичне заняття. Основні етапи організації науково-дослідницької роботи

1. Підготовчий етап роботи над науково-дослідницькою роботою.

Головними критеріями вибору теми наукового дослідження є наступні складники: актуальність (значущість); інноваційність; наявність теоретичної бази; співвіднесеність складності теми та особистих можливостей дослідника; зв'язок теми з конкретними планами і програмами кафедри, факультету/інституту, закладу вищої освіти.

Формулювання назви наукового дослідження. Назва наукової роботи повинна бути актуальною, недостатньо вивченою, викликати зацікавленість науковця-початківця; лаконічною, місткою та відповідати стильовим вимогам; точно вказувати на тему та відображати основну проблематику [5].

Визначення мети, завдань, предмета, об'єкта дослідження.

При з'ясуванні об'єкта, предмета і мети дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою науково-дослідницької роботи є системні логічні зв'язки. Об'єкт дослідження – це частина об'єктивної реальності, яка на даному етапі стає предметом практичної і теоретичної діяльності людини як соціальної істоти (суб'єкта). Предмет дослідження є таким його елементом, який включає сукупність властивостей і відношення об'єкта, опосередкованих людиною (суб'єктом) у процесі дослідження з певною метою в конкретних умовах. Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також із його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Мета являє собою найважливіше

комплексне, фундаментальне завдання, на вивчення якого і направлена вся діяльність дослідника. Для того, щоб досягти поставленої головної мети, слід виконати ряд наукових завдань, які по суті являють собою окремі ступені на шляху до основної цілі (мети) роботи. При формулюванні головної мети роботи використовують такі традиційні слова: «удосконалити», «проаналізувати», «з'ясувати», «вирішити», «створити», «побудувати» тощо. При визначенні основних завдань – «вивчити», «виявити», «дослідити», «визначити» та ін.

2. Опрацювання змістових ліній науково-дослідницької роботи.

Будь-яке дослідження розпочинається з контент-аналізу інформаційних джерел з обраної теми. Наукову інформацію диференціюють на: оглядову (вторинні документи) інформацію; реферативну, що міститься в картотеках галузевих бібліотек або в реферативному журналі «Джерело». Отже, первинна інформація – це вихідна інформація, яка є результатом безпосередніх педагогічних експериментальних досліджень, вивчення практичного досвіду. Вторинна інформація – це результат аналітико-синтетичної обробки та інформації з теми дослідження (це опубліковані документи, огляд інформації з теми). Ця інформація служить теоретичним та експериментальним підґрунтям організації проведення наукового дослідження, є доказом наукової обґрунтованості, достовірності та новизни дослідження. Ознайомлення з опублікованими науковими працями починається відразу після розроблення ідеї, тобто задуму наукового дослідження. Така постановка справи дає змогу цілеспрямовано шукати теоретичні та практичні дослідження.

3. Завершальний етап науково-дослідницької роботи.

Цей етап характеризується формальними та структурно-функціональними характеристиками, дотримання яких є необхідною умовою професіоналізму та відповідального ставлення до своєї роботи.

Отже, *Титульний аркуш* є першою сторінкою роботи, що заповнюється за зразком.

Анотація. В анотації подається стисла характеристика змісту науково-дослідницької роботи з визначенням основної мети, актуальності та завдань наукового дослідження.

Зміст подається на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел тощо. Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності).

Вступ. У вступі коротко обґрунтовується актуальність та доцільність обраної теми, підкреслюється сутність проблеми, формулюється мета роботи і зміст поставлених завдань, об'єкт і предмет дослідження, подається перелік використаних методів дослідження.

Основна частина науково-дослідницької роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починається з нової сторінки. Основному тексту розділу може передувати коротка передмова з описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу подаються висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

Висновки. Висновки мають містити стислий виклад результатів розв'язання наукової проблеми та поставлених завдань, зроблених у процесі аналізу обраного матеріалу оцінок та узагальнень. Необхідно підкреслити їх самостійність, новизну, теоретичне і (або) прикладне значення, наголосити на кількісних та якісних показниках здобутих результатів.

Ефективність науково-дослідницької роботи головною мірою залежить від того, наскільки якісно продумано, сплановано і організовано її виконання. Наукове дослідження – організований процес рефлексивно-раціональних зусиль, направлених безпосередньо на продукування нового знання.

Процес виконання завдань наукового дослідження схематично можна передати у наступному вигляді (див. табл. 1).

Етапи організації проведення науково-дослідницької роботи

№ п/п	Етап	№ п/п	Послідовність виконання завдань	Зміст виконаних завдань
1.	Підготовчий	1.1.	Вибір і затвердження теми наукової роботи.	Ознайомлення з тематикою робіт і вибір конкретної теми, затвердження її науковим керівником.
		1.2.	Визначення мети, завдань, предмета і об'єкта дослідження. Складання і затвердження плану наукової роботи.	Вивчення наукових джерел щодо обраної проблеми, складання орієнтовного варіанту плану роботи, затвердження його науковим керівником.
		1.3.	Складання списку наукових джерел, які підлягатимуть обов'язковому вивченню.	Структурування наукових джерел згідно рубрик визначеної проблеми. Класифікація, систематизація та опрацювання зібраного матеріалу. Узагальнення висновків, проведення консультації з науковим керівником стосовно валідності отриманих результатів. Уточнення, деталізація і коригування отриманих результатів.
2.	Робота над змістом наукової роботи	2.1.	Написання та оформлення роботи.	Підготовка друкованого варіанта тексту, оформлення роботи згідно з вимогами, подання остаточно підготовленого варіанта на кафедру.
3.	Завершальний етап	3.1.	Оформлення основних структурних блоків наукової роботи, оформлення додатків і бібліографічних списків згідно з вимогами ДСТУ.	Технічне, літературне і наукове редагування тексту, доопрацювання з урахуванням зауважень наукового керівника, остаточно підготовка роботи до захисту.
		3.2.	Остаточна підготовка і захист роботи.	Складання реферату і довідкової анотації наукової роботи. Виступ та захист результатів дослідження на засіданні кафедри.

Рекомендована література

1. Волобуєва Т. Педагогічна технологія навчального дослідження / Т. Волобуєва // Директор школи. Україна. – 2011. – № 6. – С. 11-20.
2. Глузман О. Методологічні засади дослідження університетської педагогічної освіти / О. Глузман // Психологія і суспільство. – 2008. – № 2. – С. 8-44.
3. Гордієнко М. Г. Професійна мобільність у наукових дослідженнях / М.Г. Гордієнко // Педагогіка і психологія. – 2011. – № 4. – С. 106-114.
4. Гуськова М. В. Количественные и качественные исследования в образовательной эволюции / М.В. Гуськова // Педагогика. – 2013. – № 3. – С. 23-29.
5. Кірсанов В. Труднощі і шляхи обґрунтування понятійно-категоріального апарату в педагогічних дослідженнях : на прикладі деяких категорій педагогіки / В. Кірсанов // Вісник Книжкової палати. – 2007. – № 1. – С. 38-42.
6. Коротюк З. Перелік психодіагностичних методик та методик для соціально-педагогічних досліджень / З. Коротюк // Соціальний педагог. – 2012. – № 2. – (Вкладка).
7. Методологія науково-педагогічного дослідження // Науково-педагогічне дослідження : навчальний посібник для магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи» / [уклад.: Н.Н. Чайченко, О.М. Семенов, Л.М. Артющкіна, О.М. Рудь ; рец.: В.П. Зінченко, О.Г. Козлова, Н.М. Чепурна, Г.А. Назаренко]. – Суми : Ніко, 2013. – Розділ №1. – С. 7-62.
8. Науково-дослідна робота освітньої установи : методика проведення психолого-педагогічного дослідження / О. Чернишов, Т. Волобуєва // Управління освітою. – 2010. – № 16, серпень. – С. 25-32.
9. Онкович Г. Міждисциплінарна інтеграція в гуманітарних дослідженнях / Г. Онкович // Вища освіта України. – 2009. – № 1. – С. 73-81.
10. Панасенко Е. Відображення виховних експериментів у вітчизняних науково-педагогічних дослідженнях (1943-50-ті роки ХХ ст.) / Е. Панасенко // Рідна школа. – 2012. – № 10. – С. 68-74.
11. Професійно-творча самореалізація майбутнього педагога в інноваційній освіті : [колективна монографія] / Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка ; [за ред. проф. М.О. Лазарєва]. – Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2013. – 384 с.
12. Пугач А. Проблема вчителя – важливий аспект науково-педагогічних досліджень : 20-ті – початок 30-х рр. ХХ ст. / А. Пугач // Рідна школа. – 2006. – № 2. – С. 71-73.
13. Студентська наука – 2013 : збірник студентських наукових статей з проблем педагогіки і психології : у 2 т. Т. 1 / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка, Інститут педагогіки і психології ; [ред. кол.: Л.С. Левченко, О.Б. Кривонос, М.О. Лазарєв та ін.]. – Суми : [СумДПУ ім. А.С. Макаренка], 2013. – [132] с.

Практичне заняття № 1.

Основні етапи організації науково-дослідницької роботи.

Теоретичні питання

1. Підготовчий етап роботи над науковою роботою. Виділення цільових орієнтирів і завдань цього етапу. Стилїстика та лінгвістична складова наукового дослідження. Етичний кодекс науковця.
2. Опрацювання змістових ліній наукової роботи. Пошук наукової інформації, робота з джерелами. Бібліографічний пошук наукових джерел.
3. Завершальний етап (підведення результатів дослідження).

Практичні завдання

I. Занотувати дефініцію понять: наукове дослідження, концепція дослідження, наукова проблема, мета дослідження, об'єкт дослідження, предмет дослідження, джерело наукової інформації, бібліографічний пошук, первинні документи, вторинні документи, абетковий каталог, системний каталог, предметний каталог.

II. У робочому зошиті (конспекті):

1. Вибрати тему власного педагогічного дослідження, аргументувати його актуальність, визначити доцільність його проведення з тематикою кафедральних наукових проєктів. Знайти спільні, дотичні до тематики штрихи і змістові відтінки.
2. Дотримуючись структури та логіки наукового дослідження, проаналізувати автореферат дисертаційного дослідження. Сформулювати та співставити поняття, категорії та терміни означеної роботи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.
ОСНОВНІ ВИДИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ
МАГІСТРАТУРИ

Теоретичний блок	
1.	Основні форми наукового викладу матеріалу
2	Аналітико-синтетичне згортання інформації як основний різновид дослідницьких умінь здобувачів вищої освіти у процесі написання реферату
3	Підготовка дослідницької роботи як завершального етапу вищої освіти та кваліфікаційного дослідження
Практичний блок	
1	Практичне заняття № 1. Основні види науково-дослідницької діяльності
2	Практичне заняття № 2. Основні види науково-дослідницької діяльності
Самостійна робота	
1	Організація власного наукового дослідження

1. Основні форми наукового викладу матеріалу

Під час викладу матеріалу концентруємо увагу здобувачів вищої освіти на тезі про різні рівні складності ведення наукового пошуку, який проводиться різними за здібностями, рівнем кваліфікації та сформованості дослідницьких вмінь. Науковий пошук, здійснюваний здобувачами вищої освіти, насамперед майбутніми керівниками закладів освіти має відповідати високим вимогам, що висуваються саме до цієї категорії здобувачів вищої освіти.

Виклад основних положень наукового дослідження обумовлено типом публікацій, метою та фіксацією змісту наукової інформації, необхідної для встановлення комунікації та їхньої репрезентації й використання. Джерельна база дослідження може включати різні за стилем, структурою, логікою композиційної побудови та обсяг. Так, у вітчизняному науковому просторі загальноприйнятими видами наукової (науково-дослідницької) продукції є наступні видання [18] (див. табл. 2).

Види науково-дослідницької продукції

1	Монографії	(mono – один, grapho – пишу) – спеціальне наукове дослідження, присвячене науковому викладенню однієї проблеми. Є найбільш повним і вичерпним висвітленням результатів наукової праці, виконаної одним автором або групою авторів і становить підсумок фундаментального дослідження, що завершується одержанням фундаментальних наукових досліджень.
2	Навчальний посібник	Видання, котре відповідає окремим розділам програми навчальної дисципліни, може частково доповнювати підручник та рекомендований для використання вищими галузевими установами.
3	Підручник	Видання, що містить систематизований виклад навчальної дисципліни згідно з державними стандартами, навчальними програмами, затверджених відповідними офіційними установами з рекомендаціями для використання у закладах освіти.
4	Дипломний проєкт	Теоретико-практичне дослідження, ефективність якого залежить від уміння здобувача вищої освіти самостійно аналізувати предмет вивчення за джерелами суміжних галузей знань, засвоєння методів наукового пошуку.
5	Курсова робота	Самостійне наукове дослідження, яке має невелику за обсягом тематику і найповніше розкриває питання методичного плану відповідно до завдань дисципліни, яку вивчають.
6	Наукова стаття	Один з основних видів публікацій. Містить виклад проміжних або кінцевих результатів наукового дослідження, висвітлює конкретне питання за темою дослідження, фіксує наукові пріоритети автора, має значний науковий потенціал для науковців відповідної галузі.
7	Рецензія	Найбільш поширена форма науково-художньої критики твору, що характеризується аналітико-оціночним характером та певною науковою позицією автора.
8	Реферат, анотація	(лат. referers – докладати) Коротке, складене на підставі проведеного дослідження письмове викладення наукової теми.
9	Тези	Стислий виклад основних ідей, поглядів, публікація яких передбачає попереднє ознайомлення учасників конференцій, семінарів, та інших наукових заходів з результатами проведеного дослідження.

Виділяючи основні структурні компоненти наукової статті, окреслюємо основні блоки:

- вступну частину – визначається наукова проблема, рівень її дослідження, зв'язок з найважливішими завданнями, які необхідно вирішувати в межах поставленої наукової проблеми;

- основні дослідження і публікації, на які спирається автор, сучасні погляди на проблему, визначення невирішених сторін, аспектів визначеної проблеми;

– формулювання мети статті – визначення основної ідеї зазначеної публікації, яка відрізняється від сучасних уявлень про проблему, доповнює або суттєво оновлює, розширює відомі підходи; звернення уваги на нові факти, висновки, рекомендації, закономірності. Мета статті логічно продовжує та впливає з двох попередніх змістових блоків – вступної частини та огляду основних публікацій;

– виклад змісту власного дослідження – основна частина статті, висвітлює основні положення та результати наукового дослідження, особисті ідеї, отримані наукові факти, зв'язки, тенденції, програму експерименту, методику отримання результатів, особистий внесок автора у вирішення поставлених завдань;

– висновок – узагальнення, рекомендації, перспективи подальших досліджень. Визначення жанрових особливостей наукової статті можна подати у вигляді низки більшості відомих, але постійно доповнюваних атрибутів, умовно наведемо у вигляді шести блоків: особисті відомості, науковий статус, ідентифікатор (ORCID); УДК, назви статті, анотації чи реферату, власне сам текст статті з відповідними посиланнями на попередні дослідження та їхніх авторів.

Тези включають зміст наукової доповіді в стислому вигляді, включають послідовний виклад окремих тверджень, без деталізації фактичного матеріалу і етапів дослідження. Обсяг тез (не більше трьох сторінок) зумовлює схематичний, розрахований на публічний виступ автора.

Більшість здобувачів вищої освіти мають досвід підготовки тез, які, як правило, публікуються або в друкованому, або електронному вигляді. Є заклади освіти, наприклад, НУ «Києво-Могилянська академія», в якій тези доповідей, розміщені в інституційному репозитарії, прирівнюються до публікацій в наукових виданнях.

Специфіка доповіді, яка може супроводжуватися мультимедійною презентацією, дає можливість доповідачу не дублювати матеріал, викладений графічно, а може зосередитися на найбільш цікавій для слухачів, дискусійній частині, що дасть можливість привернути увагу науковців до участі в подальшому обговоренні.

2. Аналітико-синтетичне згортання інформації як основний різновид дослідницьких умінь здобувачів вищої освіти у процесі написання реферату

За період навчання, зокрема, на другому (магістерському) освітньому рівні вищої освіти, вивчення основних вимог до реферування наукової літератури визначається основним, базовим видом науково-дослідницької діяльності здобувача вищої освіти, його «альфою» в науковому пізнанні базових основ. Найбільш поширеним і відомим з них є реферат, стислий виклад сутності певного питання або наукової проблеми. На відміну від анотації, реферат покликаний лаконічно відповідати на запитання, що саме повідомляється в первинному документі. Відповідно, провідною ознакою реферату, як уже зазначалося вище, є інформативність – здатність коротко передати зміст первинного документу [15, с. 7].

Інформативний реферат максимально повно розкриває зміст первинного документа. Структура його тексту може бути такою: 1) предмет дослідження; 2) мета роботи; 3) умови; 4) основні результати дослідження; 5) пропозиції автора щодо застосування результатів дослідження; 6) основні характеристики процесів чи виробів тощо [13, с. 138-139].

За визначенням «класиків реферування» Д. Блюменау, Н. Кушнарєнко, В. Лутовинової, аналітико-синтетичне перероблення інформації – це перетворення інформації (даних), що містяться в документах, а також їх оцінка, зіставлення, узагальнення і представлення користувачам у вигляді, що відповідає конкретним інформаційним запитам користувачів. Основні види аналітико-синтетичного перероблення інформації: складання бібліографічного опису, анотування, реферування, індексування, науковий переклад, підготовка оглядових документів.

Наразі найбільш відомими є функціональне реферування, в якому застосовуються словники тематичної лексики, тобто предметної галузі та маркерне реферування, побудоване на словниках нетематичної лексики. Науковці вважають, що перспективнішим є функціональне реферування, оскільки екстрагування на основі словників тематичної лексики забезпечує більш зв'язний виклад тексту одержаного реферату. Реферати, створені в результаті екстрагування на основі словників нетематичної лексики, потребують ручного редагування, оскільки до

нетематичної лексики належать елементи модального й комунікативного планів тексту, які вказують на зв'язок між даним реченням й реченням не відібраними для екстрагування. Разом з тим, маркерне реферування з успіхом застосовують у процесі ручного реферування [30].

Фахівці наголошують, що в жодній галузі застосування комп'ютерних технологій немає таких труднощів, як під час виконання завдань семантичного комп'ютерного згортання/розгортання інформації. Науковці Д. Блюменау і Л. Афанасова стверджують: «Ніколи (знову ж таки загалом і найближчим часом) якість машинної обробки інформації не буде вищою від якості інтелектуальної обробки, оскільки мови й алгоритми, що «допомагають» машині «мислити», завжди будуть біднішими за природну мову й алгоритми, якими мислить людина» [3, с.36].

В системі наукової інформації розроблення національної системи реферування в Україні і видання на її основі друкованого збірника «Джерело», стало найбільш значимим кроком на шляху євроінтеграційного поступу. Досить фундаментальним дослідженням створення і функціонування системи реферування вітчизняної наукової літератури стало дисертаційне дослідження М. Проценко-Сороки [31].

3. Підготовка дослідницької роботи як завершального етапу вищої освіти та кваліфікаційного дослідження

Підготовка до написання наукової роботи є завершальним етапом професійного і наукового зростання майбутнього керівника закладу освіти. Адже, написання цієї кваліфікаційної роботи, насамперед, виявляє та відображає результативність особистісної, професійної, науково-дослідницької складових майбутнього менеджера. Власне, ці складові презентують його «Я» в усіх його проявах. Систематизація, закріплення, поглиблення теоретичних та практичних знань зі спеціальності, виявлення навичок застосування цих знань під час вирішення конкретних наукових завдань, свідчить про рівень кваліфікації фахівця, тому вимоги до кваліфікаційної роботи дуже високі і мають збігатися з вимогами

до майбутнього управлінця, який має інтегрувати в собі високі особистісні якості, професійні знання, інформаційно-аналітичні вміння.

Для написання наукової роботи на високому фаховому рівні здобувач вищої освіти повинен володіти знаннями щодо кумуляції наукової інформації та мати уявлення про загальну схему наукового дослідження.

Так, Л. Білан, Я. Рудик пропонують таку послідовність і етапи наукових досліджень [16]:

I етап – вибір теми, обґрунтування її актуальності, та визначення рівня її розробленості, вибір об'єкта, предмета, визначення мети й завдань дослідження;

II етап – накопичення потрібної інформації, пошук літературних та інших джерел з теми дослідження;

III етап – доведення гіпотези та теоретичних передумов дослідження, коректування й уточнення плану.

IV етап – вибір методів дослідження. Які становлять інструментарій для виявлення фактичного матеріалу та виступають необхідною умовою досягнення поставленої мети.

V етап – обробка, аналіз і опис результатів експериментального дослідження.

VI етап – текстове оформлення, структурування всіх елементів наукової роботи, редагування тексту.

VII етап – обговорення результатів на засіданні кафедри, попередній захист, який дає оцінку теоретичної та практичної значущості, відгук на наукову роботу.

VIII етап – підготовка і захист роботи.

Рекомендована література

1. Волобуєва Т. Педагогічна технологія навчального дослідження / Т. Волобуєва // Директор школи. Україна. – 2011. – № 6. – С. 11-20.
2. Глузман О. Методологічні засади дослідження університетської педагогічної освіти / О. Глузман // Психологія і суспільство. – 2008. – № 2. – С. 8-44.
3. Гуменюк І.Л. Алгоритм наукового дослідження : методичні вказівки з виконання курсових, дипломних та магістерських робіт / І.Л. Гуменюк, С.М. Коваленко. – Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. – 46 с.

4. Демченко О.М. Діагностичний підхід до професійно-творчих робіт студентів: особливості впровадження і результативність / Демченко О.М. // Педагогічні науки. – Суми: Сумський ДПУ, 2006. – С. 251-257.
5. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 12-28.
6. Кірсанов В. Труднощі і шляхи обґрунтування понятійно-категоріального апарату в педагогічних дослідженнях : на прикладі деяких категорій педагогіки / В. Кірсанов // Вісник Книжкової палати. – 2007. – № 1. – С. 38-42.
7. Козак Н.Л. Організація наукової діяльності студентів в університеті / Н.Л. Козак // Філософія. Політологія : Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 94/96. – С. 71-76.
8. Маслов В.І. Підготовка керівника середнього закладу освіти : навч. посіб. / Маслов В.І. – К.: Міленіум, 2004. – 272 с.
9. Методологія науково-педагогічного дослідження // Науково-педагогічне дослідження : навчальний посібник для магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи» / [уклад.: Н.Н. Чайченко, О.М. Семенов, Л.М. Артюшкіна, О.М. Рудь ; рец.: В.П. Зінченко, О.Г. Козлова, Н.М. Чепурна, Г.А. Назаренко]. – Суми : Ніко, 2013. – Розділ 1. – С. 7-62.
10. Науково-методичний посібник / Калініна Л.М., Островерхова Н.М., Остапенко А.Ф. та ін.; За ред. Л. М.Калініної. – К.: ПП Компанія «Актуал. Освіта», 2002. – 310 с.
11. Науково-педагогічне дослідження : навчальний посібник для магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи» / [уклад.: Н.Н. Чайченко, О.М. Семенов, Л.М. Артюшкіна, О.М. Рудь ; рец.: В.П. Зінченко, О.Г. Козлова, Н.М. Чепурна, Г.А. Назаренко]. – Суми : Ніко, 2013. – 179 с.
12. Пілющенко В.Л. Наукове дослідження : організація, методологія, інформаційне забезпечення : [навч. посіб. / В.Л. Пілющенко, І.В. Шкрабак, Є.І. Словенко. – К.: Лібра, 2004. – 344 с.
13. Спирін О. Сучасні напрями досліджень з ІКТ у галузі педагогічних наук / О. Спирін // Інформатика. – 2011. – № 3, січень. – С. 18-20.
14. Степашко В. Методи та форми управління науково-дослідною діяльністю студентів вищих навчальних закладів / В. Степашко // Рідна школа. – 2008. – № 12. – С. 3-6.
15. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарченко. – 3-е вид., стер. – К. : Знання-Прес, 2003. – 259 с.

Практичне заняття № 1.

Основні види науково-дослідницької діяльності

Теоретичні питання

1. Сутність основних видів наукового викладу матеріалу: монографії, підручника, навчального посібника.
2. Наукова стаття як один з видів оперативного опублікування інформації, встановленої, узагальненої в результаті проведених досліджень.
3. Наукова доповідь як письмовий виклад розгорнутої форми доповіді, повідомлення. Особливості підготовки тез наукової доповіді.

Практичні завдання

I. Занотувати дефініцію понять: монографія, підручник, навчальний посібник, наукова стаття, анотація наукової статті, доповідь, тези доповіді.

II. У робочому зошиті (конспекті):

1. На основі оглядового аналізу й узагальнення п'яти-семи джерел з обраної теми наукового дослідження підготувати наукову доповідь виділивши її структурні компоненти:

- вступ (проблемна ситуація, що зумовила необхідність написання доповіді);
- основна частина (сучасний стан проблеми, підбір аргументів, обґрунтування основної ідеї автора);
- підсумкова частина (висновки, рекомендації, пропозиції).

2. На основі вивчення наукової літератури, результатів проведеного спостереження, обговорення проблемних ситуацій під час практичних занять підготувати наукову статтю з досліджуваної вами теми з дотриманням основних структурних елементів: вступна частина, основні (останніх років) дослідження і публікації, формулювання мети статті, виклад змісту свого дослідження, висновки.

3. Скласти анотацію до підготовленої статті.

Практичне заняття № 2.

Основні види науково-дослідницької діяльності

Теоретичні питання

1. Реферативний виклад матеріалу як мікроаналітичне згортання наукової інформації.
2. Основні характеристики реферування, анотування, тез в освітньому процесі вищої школи.
3. Підготовка наукового дослідження як завершального етапу вищої освіти.

Практичні завдання

1. Занотувати дефініцію понять: реферат, анотація, реферативний огляд, наукова робота.
2. На основі контент-аналізу науково-теоретичної, науково-методичної літератури, анкетування, підготувати реферат із оформленням його структурних елементів: титульний аркуш, зміст, вступ (актуальність теми, об'єкт і предмет дослідження), основну частину (історичні та теоретичні аспекти проблеми, результати дослідження), висновки, список використаних джерел згідно з вимогами ДСТУ.
3. Вибір теми наукової роботи, затвердження її на кафедрі, збір даних з обраної теми. Визначення підходів до композиції змісту відповідно з обраною темою.

Самостійна робота.

Організація власного наукового дослідження

1. Ваше індивідуальне дослідження Ви вирішили спрямувати на діагностику навчальних результатів здобувачів освіти вашої групи та обрали наступну тему: «Критерії оцінювання навчальних результатів здобувачів вищої освіти». Для виконання поставленої мети необхідно: провести анкетування здобувачів вищої освіти для вивчення об'єктивності (з точки зору опитуваних) оцінювання успішності здобувачів освіти, визначення діагностичної методики для порівняння оцінювання в певних хронологічних рамках.
2. Реалізувати власну програму дослідження.
3. Узагальнити результати анкетування з досліджуваної проблеми.

ВИСНОВКИ

Розробляючи методичні рекомендації, нами проаналізовано програми, методичні рекомендації та інші методичні посібники, підготовлені науковцями закладів вищої освіти для удосконалення теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців педагогічних спеціальностей. Зосереджуючи увагу на змісті варіативної складової модулів «Основні етапи організації проведення науково-дослідницької роботи майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури» і «Основні види науково-дослідницької діяльності майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури», автор, використовуючи відомі широкому загалу науковців методичні прийоми, намагався поєднати питання, що набули усталеного характеру за рахунок комплексного поєднання методів і прийомів вивчення алгоритму проведення науково-дослідницької роботи за рахунок отримання додаткових відомостей, що впливатимуть на удосконалення пошукової складової науково-дослідницької діяльності (застосування загальнонаціональної реферативної бази даних «Україніка наукова» і друкованого журналу «Джерело», що генерує інформаційні масиви практично з усіх гуманітарних і природничих дисциплін).

Використовуючи інформативні можливості інституційних репозитаріїв, Електронної бібліотеки НАПН, майбутній керівник закладу освіти оперативно отримує наукову інформацію з питань дидактичного, науково-методичного забезпечення діяльності закладів освіти різних рівнів, про результати наукових проєктів, що проводяться в науково-дослідницьких установах НАПН, Міністерства освіти і науки України.

Майбутні керівники закладів освіти, приймаючи участь у фундаментальних та прикладних науково-дослідницьких проєктах, мають можливість трансформувати абстрактні знання у систему взаємопов'язаних ідей, закономірностей, які і впливатимуть на вміння формулювати гіпотезу і обговорювати дискусійні питання.

Отже, застосування пропонованого фактичного матеріалу дасть можливість застосовувати презентовані напрацювання під час освітнього процесу, в позааудиторній діяльності, насамперед під час консультацій, індивідуальних занять тощо.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що являє собою науково-дослідницька робота?
2. Що є метою освіти у преамбулі Закону України «Про освіту»?
3. Які документи вказують на стратегічну роль науково-дослідницької діяльності?
4. Що таке вища освіта?
5. Що таке «організація»?
6. Які є напрями науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти?
7. Які є основні функції органів, посадових осіб і структурних підрозділів закладу вищої освіти?
8. Які складники відносять до критерій вибору теми наукового дослідження?
9. Що таке первинна інформація?
10. Що таке вторинна інформація?
11. Які є етапи організації проведення науково-дослідницької роботи?
12. Чим обумовлено виклад основних положень наукового дослідження?
13. Які є види науково-дослідницької продукції?
14. Які є основні структурні компоненти наукової статті?
15. Що включають в себе тези?
16. Що таке реферат?
17. Чим повинен володіти здобувач вищої освіти для написання наукової роботи на високому фаховому рівні?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О. Є. Досвід навчання і виховання обдарованих студентів у педагогічних університетах України / Антонова О. Є. // Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., [22–23 трав. 2014 р., м. Житомир] / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка [та ін.]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2014. – С. 161-178.
2. Архипова М. В. Дослідницька діяльність майбутніх інженерів-педагогів / М. В. Архипова // Освіта дорослих. – 2009. – № 1. – С. 160-167.
3. Блюменау Д. И. Информационный анализ/синтез для формирования вторичного потока документов : учеб.-практ. пособие / Д. И. Блюменау. – СПб.: Профессия, 2002. – 240 с. – (Серия «Специалист»).
4. Борисова О. Науково-дослідна діяльність студентів педагогічних ВНЗ в умовах реалізації завдань Болонської конвенції / О. Борисова, Н. Харченко // Рідна школа – 2008. – № 10. – С. 33-35.
5. Гуменюк І. Л. Алгоритм наукового дослідження : методичні вказівки з виконання курсових, дипломних та магістерських робіт / І. Л. Гуменюк, С. М. Коваленко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 46 с.
6. Гура О. І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу : теоретико-методологічний аспект: монографія. – Запоріжжя: ЗІДМУ, 2006. – 332 с.
7. Довбня П. Наукові школи та їх класифікація / П. Довбня, І. Доброскок // Гуманітарний вісник – 2008. – № 16. – С. 57-60.
8. Єрмакова І. П. Модель підготовки майбутнього вчителя суспільствознавчих дисциплін до використання дослідницької технології у професійній діяльності / І. П. Єрмакова // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер. : Педагогіка. – 2011. – Т. 173, вип. 161. – С. 32-37.
9. Зеленько О. А. Про науково-дослідну роботу у вишах України / О. А. Зеленько // Наука і освіта. – 2011. – № 8. – С. 56-59.
10. Койчева Т. І. Науково-дослідницька діяльність викладачів як ресурс інноваційного розвитку педагогічного університету / Т. І. Койчева // Наука і освіта. – 2011. – № 8. – С. 71-74.
11. Кравченко В. М. Теоретичні і методичні засади модернізації професійної підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. / Кравченко Володимир Миколайович ; Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2017. – 613 с.
12. Криловець М. Г. Магістратура з позиції практики / М. Г. Криловець // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2011. – № 31. – С. 162-170.
13. Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів: підруч. / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. – К.: Вікар, 2003. – С. 238.
14. Лавриш Ю. Е. Особливості організації науково-дослідницької діяльності студентів вищих навчальних закладів / Ю. Е. Лавриш // Вісник Національного

- технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – Серія : Філологія. Педагогіка. – 2013. – Вип. 2. – С. 72-76.
15. Лутовинова В. І. Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації : практич. посіб. / В. І. Лутовинова; наук. ред. Г. М. Швецова-Водка ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – К., 2007. – 73 с. – (Сер. «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»).
 16. Магістерська робота зі спеціальності 8.18010020 «Управління навчальним закладом» : [методичний посібник] / Зайченко І. В., Білан Л. Л., Рудик Я. М. – Київ : Вид-во НУБіП України, 2014. – 132 с.
 17. Методика викладання педагогіки у вищих навчальних закладах : навч. посіб. / за ред. І. В. Гриценко, В. В. Денисенко. – Херсон: ХНТУ, 2017. – 120 с.
 18. Методологія науково-дослідної роботи : навч. посібник / О.Б. Кривонос, О.М. Демченко ; за ред. О.В. Кононова. – К., 2011. – 160 с.
 19. Момот О. В. Підготовка майбутніх викладачів вищих навчальних закладів до педагогічної діяльності в умовах магістратури: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Момот Оксана Валентинівна ; Полтавський національний педагогічний університет імені ВГ Короленка Полтава. – 2016. – 311 с.
 20. Ніколаєва Л. Теоретичні аспекти науково-дослідницької діяльності студентів магістратури / Л. Ніколаєва // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2011. – № 4(2). – С. 178-184.
 21. Освітня програма підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу університету (дослідницький модуль) / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; [розробн.: Сисоєва С. О., Козак Л. В.]. – К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2016. – 76 с.
 22. Панченко Л. Ф. Педагогічний супровід розвитку навчально-дослідницької діяльності студентів в інформаційно-освітньому середовищі університету / Л. Ф. Панченко // Науковий вісник Донбасу. – 2011. – № 3. – URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvd_2011_3_14.pdf.
 23. Пащенко З. Навчаючи, ми вчимося / З. Пащенко, Л. Самохвалова // Рідна школа – 2007. – №7/8. – С. 51-52.
 24. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII: [Редакція від 16.07.2021, підстава - 2704-VIII] // Верховна Рада України. – 2014. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
 25. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 р. № 776 // Міністерство освіти і науки України. – 2018. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.
 26. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII [Редакція від 18.04.2021, підстава - 1369-IX] // Верховна Рада України. – 2015. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
 27. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Редакція від 08.08.2021, підстава - 1658-IX] // Верховна Рада України.– 2017. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

28. Прошкін В. В. Організаційна структура науково-дослідної роботи студентів / В. В. Прошкін. // Науковий вісник Донбасу. – 2010. – № 1. – С. 5.
29. Словник-довідник з професійної педагогіки / ред.-упоряд. А. В. Семенова. – Одеса: Пальміра, 2006. – 272 с.
30. Соловьев В. И. Универсализация подготовки реферата многоцелевого назначения / В. И. Соловьев, А. Е. Конюшко // НТИ. – Сер. 1. – 1991. – № 7-8. – С. 50-53.
31. Сорока М. Б. Національна система реферування української наукової літератури / М. Б. Сорока ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І.Вернадського. – К.: НБУВ, 2002. – 209 с.
32. Уйсімбаєва Н. Науково-дослідницька діяльність як чинник зростання професійної компетентності / Н. Уйсімбаєва // Рідна школа. – 2006. – № 4. – С. 3-6.
33. Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору / О. В. Білоус, О. О. Гриценчук, І. В. Іванюк, О. Є. Кравчина та ін.; за заг. ред. Бикова В. Ю., Овчарук О. В.; Ін-т інформ. технол. і засобів навч. – К.: Атіка, 2014. – 212 с.
34. Хоружа Л. Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів : теорія і практика: монографія. – Київ: Преса України, 2003. – 319 с. – С. 43.
35. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. ищ. навч. закл. / Г. С. Цехмістрова. – К. : Видавничий дім «Слово», 2003. – 240 с.
36. Щодо Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації : Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2006 № 422 // Верховна Рада України. – 2006. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1197-06#Text>